

TOELICHTING

Herziening van de definitie van beoefenaar van een vrij beroep, zoals opgenomen in art. 1.8.35° Wetboek van Economisch recht.

In het licht van de geplande herziening van de insolventiewetgeving, van het Wetboek van Koophandel en van een aantal Boeken van het recente Wetboek van Economisch Recht (WER) wenst de Orde van Vlaamse Balies haar bezorgdheid te uiten over de recente initiatieven die zijn geïnitieerd omtrent de herziening van de definitie van de beoefenaar van een vrij beroep. De Orde van Vlaamse Balies wenst derhalve de nadruk te leggen op het belang van een sterke en volledige definitie van de beoefenaar van een vrij beroep.

De Orde van Vlaamse Balies weet zich hierin gesteund door de de Ordre des Barreaux Francophones et Germanophones, De Nationale Kamer voor Gerechtsdeurwaarders en de Koninklijke Federatie van het Belgische Notariaat.

1. Essentiële constitutieve elementen van het vrij beroep

De notie “vrij beroep” gaat terug op de afwezigheid van toezicht en regulering door de overheid. Dit betekent uiteraard niet dat de beoefenaars van een vrij beroep genieten van de absolute vrijheid om zich naar eigen goeddunken te gedragen. Een dergelijke afwezigheid van overheidstoezicht en -regulering moet inderdaad “gecompenseerd” worden door toezicht en regulering door de beroepsgroep zelf, gelet op haar onafhankelijkheid. Er wordt derhalve aan de beroepsgroep de vrijheid, en dus het vertrouwen, gegeven om zelf in het toezicht en de regulering te voorzien die het best is aangepast aan het beroep.

De “vrijheid” van het vrije beroep gaat dus hand in hand met zelfregulering en zelfcontrole.

Binnen bijvoorbeeld de advocatuur vertaalt deze zelfregulering zich in strikte deontologische regels en wordt de zelfcontrole gewaarborgd door een onafhankelijk tuchtorgaan. Beide constitutieve elementen zijn vereist om te kunnen spreken van een vrij beroep. Dit geldt tevens voor alle andere, werkelijk “vrije” beroepen¹.

De consument die beroep doet op de diensten van een vrij beroep, moet erop kunnen vertrouwen dat deze diensten kwalitatief zijn. Om deze kwaliteit te kunnen garanderen heeft de beroepsgroep zichzelf onderworpen aan een aantal strikte regels, afdwingbaar en sanctioneerbaar door een tuchtorgaan. Het spreekwoordelijk slot op de deur van de kwaliteit:

¹ Geneesheren, dierenartsen, apothekers, notarissen, architecten en gerechtsdeurwaarders.

- De plicht zich permanent bij te scholen via permanente vorming
- Een deontologische code
- Zich onderwerpen aan tuchtcontrole bij miskenning van deze regels

Het belang van een voorafgaande opleiding vervaagt immers als deze niet permanent wordt bijgeschaafd en een deontologische code zonder tuchtorgaan belast met de effectieve controle en afdwinging ervan, is als een waakhond zonder tanden.

Stelt men een dergelijke deontologische code daarenboven gelijk met verplichtingen van louter ethische aard, dan kan men alle bestaande beroepen onder de definitie van “vrij beroep” onderbrengen. Eender welke professionele bezigheid zal immers wel kunnen aantonen dat men ethisch werkt.

2. Tekortkomingen van de huidige voorstellen van definitie

De bezorgdheid van de Orde van Vlaamse Balies richt zich in het bijzonder tot de ontwerpen van definitie die geen rekening houden met een aantal essentiële kenmerken van het vrije beroep.

Zo werden oorspronkelijk elementen als de verplichting tot permanente vorming en de tuchtcontrole volledig uit de definitie geweerd, hoewel zij essentiële waarborgen vormen voor het niveau en de kwaliteit van de beroepsuitoefening en voor de dienstverlening aan de consument die recht heeft op een dienstverlening op basis van de meest actuele kennis of stand van zaken.

Een door de wet of beroepsorgaan opgerichte tuchtoverheid is hierbij het onontbeerlijk slot op de deur.

De consument kan zich sinds kort bijkomend beklagen bij de ombudsdienst, maar deze kan slechts remediërend en per definitie postfactum optreden. Een tuchtorgaan ziet blijvend toe op de kwaliteit en kan ook preventief optreden en remediëren, door bijvoorbeeld het gebrek aan vorming en permanente vorming te sanctioneren.

Het ontbreken van een tuchtorgaan zou dus een vermindering van de consumentenbescherming met zich meebrengen. Een tuchtorgaan kan, gelet op de preventieve werking, juist een meerwaarde voor de consument zijn in het vermijden van conflicten.

De eerdere versies van de definitie nemen tevens genoeg met het onderworpen zijn aan verplichtingen van deontologische *of* ethische aard.

Zou zich dus beoefenaar van een vrij beroep mogen noemen “Elke natuurlijke of rechtspersoon die ten behoeve van een cliënt of het publiek, op onafhankelijke wijze en onder eigen verantwoordelijkheid een beroepsactiviteit uitoefent die hoofdzakelijk van intellectuele of technische aard is, een voorafgaande opleiding vereist en aan een bij of krachtens de wet bijzondere opgelegde verplichtingen van deontologische of ethische aard is onderworpen.”

Het is vanzelfsprekend dat een dergelijke afgezwakte definitie haar doel volledig mist, zijnde een degelijke bescherming bieden voor de consument.

Wanneer een vrij beroep zich slechts (“*of*” duidt op een keuze) moet houden aan ethische verplichtingen dan valt niet in te zien waarin het vrije beroep zich onderscheidt van eender welk andere professionele bezigheid. Moet niet iedere beroepsuitoefenaar ethisch te werk gaan ?

3. De bescherming van de consument staat centraal

Nu het begrip koopman binnenkort zal verdwijnen en ook de vrije beroeper meer en meer “ondernemer” zal worden en consumenten bescherming genieten en verdienen, is het niet opportuun om de extra bescherming die de consument geniet door de deontologische en tuchtrechtelijke bescherming die ook preventief optreedt niet meer als een essentiële voorwaarde te stellen voor het vrije beroep.

De preventieve werking en controle zal juist als extra bescherming samen met de postfactum bescherming van de ombudsdienst en klachtenprocedures bij de diverse ordes een coherent geheel vormen dat een maximale bescherming biedt aan de consument zowel voor, tijdens als na de dienstverlening.

Zoals hierboven uiteengezet, staat er tegenover het “vrije” karakter van het vrij beroep een dwingende set van gedragsregels, de deontologie, en een onafhankelijk tuchtorgaan bevoegd voor de afdwinging van deze regels. Dit is een minutieus afgestelde balans, twee communicerende vaten die kwaliteit en integriteit garanderen als waarborg voor de consument. Haal een van deze ingrediënten uit het compositum en het eindproduct riskeert de consument te deren.

Naast het kwaliteitslabel, biedt een door een tuchtorgaan afdwingbare deontologie vertrouwen, voorspelbaarheid en rechtszekerheid. Ethiek daarentegen is een vaag, gekleurd en evolutief begrip. Elke beroepsbeoefenaar moet in principe ethisch handelen, vrije beroeper of niet. Gebeurt dit echter niet, dan is de consument zonder meer gedupeerd. Het opnemen in de definitie van een verwijzing naar “ethiek/verplichtingen van ethische aard” biedt dus geenszins afdoende waarborgen aan de consument.

De waarden en garanties die het tuchtorgaan betrokken bij een vrij beroep aan de consument toekennen mogen niet lichtzinnig worden opgevat. Een door een tuchtorgaan afdwingbare deontologie gelijkwaardig maken aan loutere “ethiek of verplichtingen van ethische aard” ondermijnt het initiële doel waarvoor de deontologie en de tuchtinstantie werden gecreëerd.

Het risico dat het doel van de wet daardoor wordt uitgehold is daarenboven wezenlijk.

4. Voorstel van definitie

De huidige definitie van art. 1.8.35° WER luidt als volgt:

beoefenaar van een vrij beroep : elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die op intellectueel onafhankelijke wijze en onder eigen verantwoordelijkheid een beroepsactiviteit uitoefent die hoofdzakelijk uit intellectuele prestaties bestaat, voorafgaand de vereiste opleiding heeft gevolgd, tot permanente vorming is gehouden, onderworpen is aan een bij of krachtens de wet opgericht tuchtorgaan en geen koopman is in de zin van artikel 1 van het Wetboek van Koophandel.”

Overwegende dat de noties van “koopman” en van “dadens van koophandel” binnenkort zullen verdwijnen, kan er begrip worden getoond voor het weglaten van het laatste deel van bovengemelde definitie dat verwijst naar het Wetboek van Koophandel.

De Orde van Vlaamse Balies stelt de volgende definitie voor :

Elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die op intellectueel onafhankelijke wijze en onder eigen verantwoordelijkheid een beroepsactiviteit uitoefent die hoofdzakelijk uit intellectuele prestaties bestaat, voorafgaand de vereiste opleiding heeft gevolgd, tot permanente vorming [²] is gehouden, onderworpen is aan een door of bij de wet aangeduid orgaan van de beroepsgroep ingestelde plichtenleer, waarvan de naleving door een eveneens door of bij de wet aangeduide tuchtrechtelijke instelling kan worden afgedwongen en desvoorkomend gesanctioneerd.

De Orde van Vlaamse Balies, hierin gesteund door de Ordre des Barreaux Francophones et Germanophones, De Nationale Kamer voor Gerechtsdeurwaarders en de Koninklijke Federatie van het Belgische Notariaat, pleit er derhalve voor om een strikte en volledige bewoording te behouden en deze definitie te laten gelden voor de toepassing van alle huidige en toekomstige wetgeving die in het kader van het WER zal gelden.

Het is pas als al deze waarborgen (zoals opgenomen in de voorgestelde definitie van de Orde van Vlaamse Balies) zijn vervuld dat er sprake kan zijn van een efficiënte consumentenbescherming.

Dirk Chabot
Bestuurder, studiedienst OVB

Twyla Quéva
Juriste, studiedienst OVB

29 april 2016

e-mail : twyla.queva@ordevanvlaamsebalies.be

² “Permanente vorming” of “bijscholing”

